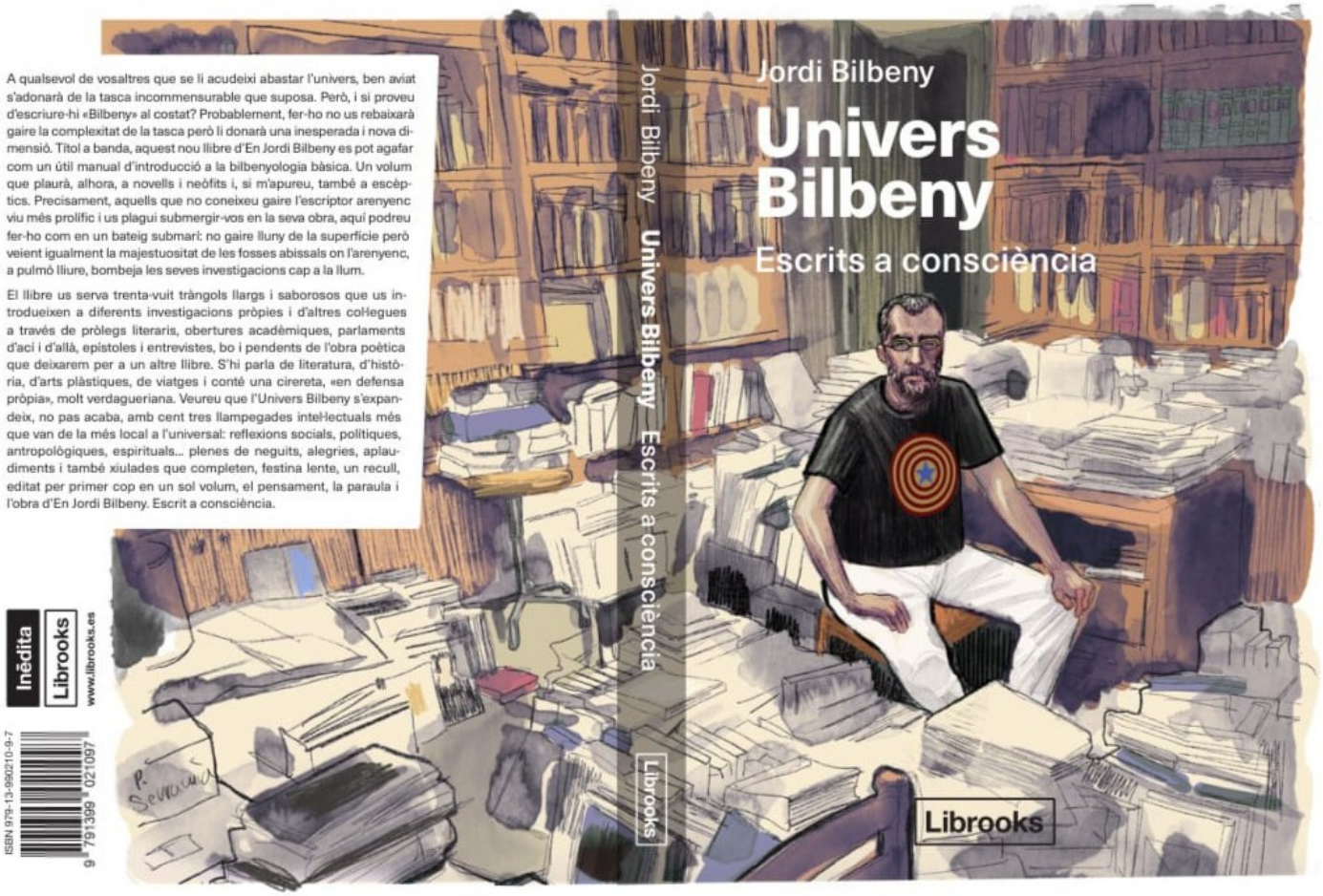

Un Univers Bilbeny ben trenat, aplegat a consciència i editat amb cura

Autor: Biel Ferrer i Puig
Data de publicació: 20-04-2026

El filòleg reusenc Biel Ferrer i Puig ressenya el darrer llibre, fins ara, d'En Jordi Bilbeny: «Univers Bilbeny. Escrits a consciència» (Librooks, 2025), a cura de l'escriptor Joan-Marc Passada i Casserres, que n'ha escrit el pròleg.

Enmig de tanta desídia ferroviària de l'enemic de fora i de dins, de tants trens descarrilats a gratcient per la maldat organitzada, de tantes mentides interessades disfressades de veritats enverinades, hem d'estar molt agraïts al curador d'aquest Univers Bilbeny. Escrits a consciència (https://www.librooks.es/producte/univers-bilbeny/) per la feinada que ha fet per tal de trobar, d'aplegar, d'endreçar i d'editar l'obra esparsa i ben trenada que Jordi Bilbeny, filòleg, cap de Recerca de l'Institut Nova Història i moltes coses més, ha gosat poder escriure i publicar fins ara. Per això Joan-Marc Passada i Casserres es mereix el nostre reconeixement i el nostre aplaudiment més sonor per l'obra fen feta, perquè ha fet una tasca molt difícil, complexa i feixuga. I se n'ha sortit bé del tot.

Una altra ressenya de l'amic Víctor Alexandre en destacava, amb encert, altres qualitats, a "L'ortodòxia que fa vores a Jordi Bilbeny" (https://www.racocatala.cat/opinio/article/69738/lortodoxia-fa-vores-jordi-bilbeny; jo hi diré la meua, d'aquest llibre, que comentaré de fora cap a dins i cap a fora una altra vegada, que conté escrits de 1989 fins al 2024.

La portada i la contraportada mostren un dibuix en què s'hi veu un Bilbeny barbat i amb una samarreta estelada en circumferència perfecta de quatre barres i estel blau al bell mig a manera de diana (molt ben trobada, doncs, la metàfora sobre les amenaces que rep cada dia el país contra el seu alliberament i també el Jordi per gosar poder dir, amb raó, coses heterodoxes), tot envoltat de llibres: una il·lustració de Pau Serramià a partir d'una fotografia, d'autor desconegut, amb en Jordi Bilbeny a la seua biblioteca de casa seua (humil i llogada) del Barracar d'Arenys de Munt, el 2019. Sí, de la seua biblioteca d'aleshores fins que es va traslladar on ara viu a casa seua (humil i llogada) a Solivella amb la seua família (dona i xiquet), pendent de tenir un espai prou digne per a milers de llibres llegits críticament i

subratllats i anotats amb bolígraf per a fer-se'ls ben seus -tornem-hi- críticament. A hores d'ara, la important biblioteca de Bilbeny es troba en un espai precari als baixos d'una masia, insuficients però prou ben emmagatzemada, en fràgils prestatgeries, però consultable amb dificultats, que no permet de posar-la com cal a l'abast del posseïdor i a disposició dels estudiosos. Aquesta és la trista realitat i cal, doncs, una seu digna per a tot això, que hauria de ser, alhora, la seu de la biblioteca i la seu de l'Institut Nova Història (INH): s'accepten mecenes, idees, donacions a www.inh.cat

A dins del llibre, l'organització dels 140 textos de Bilbeny no és temàtica, sinó segons formats i mitjans de comunicació on ha col·laborat Bilbeny i d'acord amb la lògica cronològica del pas del temps. Ell ja en té tantes, de coses dites i escrites i fetes, verbals, escripturals i factuals, sense gaires mitjans però amb una força de voluntat de ferro i amb una honestedat a prova de foc, sense cap suport institucional, però amb un rigor metodològic envejable, que també mereix el nostre reconeixement, elogi, oda i aplaudiment encoratjador per continuar produint i provocant que al Joan-Marc Passada se li torni a girar feina per a fer-ne el segon volum tard o d'hora.

El brillant pròleg de Joan-Marc Passada i Casserres, "Prometeu desencadenat o el destí de l'historiador detectiu", signat a Solsona el 19 de novembre de 2024, és útil per posar en context l'obra de Bilbeny i per saber-ne el making of, del recull: hi repassa l'accidentada i coratjosa trajectòria de Bilbeny i hi exposa els adequats criteris i les feixugues recerques per a confegir l'aplec de textos. En destaco aquest fragment perquè identifica perfectament l'autor i el curador: "Poc em pensava que al cap de vint anys treballant intermitentment en el món editorial com a escriptor i editor freelance acabaria prologant i assumint la selecció i l'edició de l'obra articulista d'En Jordi Bilbeny. O potser sí, perquè, en certa manera, estava predestinat a coincidir-hi. L'autor i jo som del mateix món ideològic, però no el vaig conèixer fins que va començar a publicar els seus primers articles de recerca a la revista independentista Lluita. Manllevant N'Ovidi Montllor, a En Bilbeny ja no l'alimentaven les molles de la ideologia: ell volia el pa sencer de la veritat".

Del primer apartat, "Articles, parlaments, pròlegs, una entrevista i una epístola", en destaco, per exemple, "Un altre Papasseit, si us plau", la introducció a l'imprescindible llibre L'independentisme de Salvat-Papasseit (Editorial Sírius, 1991), una obra que esperem poder veure reeditada enguany. També és de lectura obligadíssima el seu Parlament a l'acte del Memorial 1714, la vetlla de l'11 de setembre de 2006, al Fossar de les Moreres de Barcelona, "Sobre la història, la guerra de successió i l'abducció premeditada de la nostra consciència", en què fa una crítica molt ben enraonada de l'estratègia catalana d'aleshores i d'ara.

Del segon, "Articles a L'Agenda", en destaco "En Roca i Farreras i la independència de Catalunya" o, de temàtica etnogràfica, "La resurrecció de l'home dels nassos", perquè Bilbeny ha abraçat, al llarg de la seua obra, tant la temàtica històrica com l'interès per aspectes molt diversos de l'Etnografia, la cultura tradicional i popular catalana, però també reflexions sobre el Pensament contemporani, com expressa a l'article "Una nova reflexió sobre la dignitat".

Del tercer, "Articles publicats a El Punt-Maresme", en destaco "Llegir Cervantes" perquè, llegint-lo, hom s'adona que el 31 d'octubre de 2003, quan el publica, ja hi apunta, en quinze línies i escaig, dubtes raonables sobre la identitat de l'autor del Quixot, hi critica el llibre Para leer Cervantes, de Martí de Riquer perquè, "més que donar-nos pautes per llegir-lo, el que fa és resumir-lo i reduir-ne els problemes de comprensió a la simple anècdota", i hi desmenteix que "el Quixot fos un llibre que pretengués ridiculitzar els llibres de cavalleries, sinó que això era tan sols un subterfugi hàbil per entabanar els censors i poder dir coses profundes maquillades amb ximpleries".

Res de millorable? Sí, només dues cosetes: convindria afegir-hi l'índex onomàstic i l'índex temàtic al final del contingut perquè en facilitarien la lectura focalitzada a centres d'interès del lector. Malgrat això, tot, molt ben escrit i argumentat, configura un conjunt d'assaigs ben travats, entenimentats, punyents i que desmenteix la mala fama de pallasso, destraler, indocumentat, mentider i altres insults que li han volgut encolomar tant l'Acadèmia espanyola com la catalana, amb comptadíssimes i digníssimes excepcions de Doctors que, defugint el soroll mediàtic i les brames difamatòries, han tingut el valor d'acostar-se a l'obra de Bilbeny sense apriorismes, llegir-la amb respecte i atenció i reconèixer-ne la vàlua i les aportacions científiques que fa.

Tanmateix, n'han quedat fora, del recull, dos articles que referencio tot seguit i que caldria aplegar, pel seu interès objectiu, al segon volum d'aquest univers bilbenyià: "De Cervantes a Servent i de Servent submís i badoc a senyor del pensament", publicat el 28 de març de 2012 al web de l'Institut Nova Història (https://www.inh.cat/articles/De-Cervantes-a-Servent-i-de-Servent-submis-i-badoc-a-senyor-del-pensament--ID523) arran del fet que En Josep Maria Orteu acabava de publicar el primer llibre d'En Lluís Maria Mandado, El Quixote va esborrar el Quixot, a Llibres de l'Índex, que trobareu a les llibreries, i per fer-vos venir ganes de comprar-lo i llegir-lo, com diu l'entradeta de l'article, aquí us oferim el pròleg d'En Jordi Bilbeny; i "Carles Muñoz-Espinalt o els fonaments de la nostra independència

política", datat el 24 d'octubre de 2013, publicat com a document de recerca el 31 de maig de 2013 intitulat "Homenatge a Carles Muñoz-Espinalt", a Can Borrell d'Arenys de Munt (http://data.jordibilbeny.com/files/files/130604121744419.pdf).

L'obra de Jordi Bilbeny continua amb articles i llibres, amb conferències i xerrades, amb la Universitat Nova Història de la qual aquest estiu vinent se'n celebrarà la 13a edició al convent de Sant Francesc de Montblanc coorganitzada per l'Associació Montblanquina d'Història i Pensament (AMiP), també fa camí amb el Simposi sobre la Història Censurada de Catalunya, que aquesta tardor tindrà lloc a Arenys de Munt en la seua 25a edició, a la vora d'on es va fer realitat la primera consulta popular sobre la independència de la nació catalana el 13 de setembre de 2009, ideada per Bilbeny.

El nostre home farà enguany 65 anys, una edat que permet observar amb perspectiva serena i contrastada la trajectòria vital i intel·lectual, personal i política pròpia. I albirar amb esperança un horitzó de l'avenir de culminació de recerques iniciades en l'avior si es mesura el temps i la voluntat, l'energia i l'esforç amb sàvia dosificació i amb imprescindible equilibri entre la vida i el món, jo i els altres. Per tot això i per tantes coses més, encoratgem l'amic, l'estudiós, l'activista Jordi Bilbeny a trobar l'espai, el temps, la rauxa i el seny per a publicar obra escrita de les seues 15 recerques en curs actualment, amb el suport que calgui i la col·laboració a fi de bé de tothom qui té al voltant, una tasca que ha de compaginar amb tasques de gestió, acció, organització i família des de Solivella, a la Conca de Barberà, talment Llull estudiant i escrivint, viatjant i predicant, de Catalunya ençà al món enllà.

Biel Ferrer Puig, filòleg